

VISSZAPILLANTÁS

25 ÉV TÖRTÉNETE

PEDAGÓGUSOK ARCKÉPCSARNOKA

Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület

2021.

Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület

VISSZAPILLANTÁS

**25 ÉV TÖRTÉNETE – PEDAGÓGUSOK
ARCKÉPCSARNOKA**

2021.

Kiadja
a Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület

Felelős kiadó: Fülöp Mihály

Írta és szerkesztette:
Dr. Harkányi Károlyné és Kálmán Antalné

Közreműködők:
Baloghné dr. Zsoldos Julianna

Dr. Gerencsér Attila

Janóczki József

Nyomdai munka
Kapitális Kft Debrecen

Előszó

25 év egy ember életében sem kevés, egy egyesület esetén pedig különösen soknak számít. Az ilyenkor szokásos számvetés arra az alapkérdésre keres választ, hogy helyes volt-e az alapgondolat, fejlődött-e a szervezet, elfogadta-e a tagság az elnökség javaslatait, biztosítható-e fennmaradásunk? Erre próbálunk választ adni új kiadványunkban, melyhez hasonlókkal eddig is jelentkezett az elnökség.

Úgy vélem a füzetben lévő visszaemlékezések, vélemények, képek mindannyiunk örömeire pozitív választ adnak. Öröm visszaemlékezni az alapítókra, akik közül többen már megírt életrajzokban mosolyognak vissza ránk, s öröm az emlékezés érzése, amely számtalan kiválóság munkájával, sikerével és gyötrődéseivel ismertet meg bennünket, s természetesen öröm igazolva látni jelszavunkat, mert valóban értékeket mentettünk. Az eddigi kötetekben kordokumentumokat tettünk maradandóvá és folyamatosan emeltük a pedagógia obeliszkjét, melyre valójában minden pedagógus nevét fel kellene írni, aki eddig létezett és a jövőben létezni fog.

Mindezt tettük azzal a tagsággal, amely folyton gyarapodott és támogatott, az írókkal, akik az értékeket tárták fel, azzal az elnökséggel és szerkesztőkkel, akik szabadidejükből áldoztak a nem kis energiát igénylő tevékenységre, azokkal a tagszervezet-vezetőkkel, akik önkéntes munkával segítették a működést, és azokkal az egyéni és önkormányzati támogatókkal, akik a pénzügyi alapot teremtették meg.

Az egyesület elnökeként köszönöm azoknak, akik a kiadvány létrehozásában részt vettek, remélve, hogy az olvasás meglegedést vált ki az olvasóból, nekünk pedig biztatást a továbbiakra.

Debrecen, 2021. február

*Fülöp Mihály
elnök*

25 ÉV TÖRTÉNETE – PEDAGÓGUSOK ARCKÉPCSARNOKA

Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület Debrecen

Az alap gondolat, amely fellobbantotta az emlékezés lángját, és meghonosította a jeles pedagógusok értékeinek megörökítését Ungvári János tanár, igazgató, tanügyi szakember nevéhez fűződik.

Az első szikra

1996-ban Emlékbizottság alakult Ungvári János vezetésével. Az első emlékező eseményt Sári Gusztáv tanár, igazgató, tankönyvíró, vezető szakfelügyelő tiszteletére rendezték. Az eseményen zsúfolásig megtelt a Megyeháza Árpád terme Debrecenben.

Munkatársak, tanítványok, barátok idézték fel a váratlanul elhunyt jeles pedagógus életútját. A szervezésben és lebonyolításban

szerepet vállaltak a kabai általános Iskola és a debreceni Gyengénlátók Általános Iskolája tanárai, diákjai, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat és a Pedagógiai Intézet munkatársai.

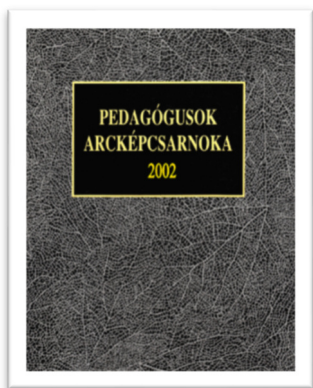
Ezt követte Ungvári János szervezésében még 20 emlékülés és ugyanannyi kiadvány, megörökítve az arra érdemes, egykori pedagógusok életútját, kiemelkedő pedagógiai tevékenységét.

Ezekben olvasható Kalmár Zoltán balmazújvárosi igazgató; Nagy Sándor megyei szakfelügyelő; Fürtös Sándor hajdúsámsoni

iskolaigazgató; Dr. Nagy László KLTE docens; Dr. Barla Gyula KLTE docens, Szakály István tanító, igazgató, Dr. Nagy János vezetőtanár; Dr. Nagy József vezetőtanár, tankönyvíró; Dorogi Márton püspökladányi tanító, megyei szakfelügyelő; Kecskés Gyula püspökladányi tanító, helytörténész; Rettegi Istvánné püspökladányi tanár, múzeumalapító; Szilágyi Miklós tanár, megyei tanulmányi felügyelő; Dr. Gazda László tanár, múzeumigazgató; Török Zoltán hajdúszoboszlói tanár, kórusalapító, Dr. Kiss Albertné tanár, minisztériumi főmunkatárs; Bagi István tanár, igazgatóhelyettes; Harangi Jánosné tanár, igazgatóhelyettes; Kovács Tibor gyógypedagógus; Papp Géza igazgató; Csige József balmazújvárosi tanár, igazgató pályaképe.

Egyre bővült a kör, újabb emlékezők jelentkeztek már nem csak Hajdú-Bihar megyéből.

Újabb szikra kapott lángra

Nem egy, hanem több kötetnyi kiváló tanító, tanár emlékének megőrzése, az utókornak való bemutatása hívta életre az egyesületet, mai nevén Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület. A 15 alapító tag által indított értékmegőrző tevékenység újabb eredményeként 2002-ben megjelent a Pedagógusok arcképcsarnoka kiadvány első kötete. Sajátos műfajban, a Kazinczy Ferenc által meghonosított arcképvázlatokkal 111 egykori pályatárs életművét

mentették meg a feledés homályából.

„Az arcképvázlatok megírása és kiadványba foglalása szinte egyedülálló vállalkozásnak tekinthető. Ez a műfaj adataiban és a szakmai munkásság méltatásában hiteles, ugyanakkor a személyes kapcsolatok és kötődések révén lehetőséget kínál az egyéni emlékezés ecsetvonásaival magánvélemények megfogalmazására is.

Úgy véljük, hogy az így kirajzolódó arcképvázlat emberibb és egyben gazdagabb is.” (Ungvári János alapító szerkesztő)

Korompai Gáborné dr. így mutatta be a legelső kötetet:

„A pedagógusportrék a szűken vett lexikális adatokon túl felvillantják az egyéniség sajátos vonásait, méltatják munkásságát, eredményeit. A kötetekben csak lezárult életutakról olvashatunk. Az életrajzok írói személyes emlékekkel gazdagították leírásaikat, amelyeknek többségéhez fényképeket is mellékeltek. Eltávozott kortársaink mellett néhány XIX. századi életút is feltárul az olvasó előtt. Képet kapunk néhány pedagógus-dinasztiáról. Szembetűnő a pedagógusképző intézmények meghatározó jelentősége, elsősorban a Debreceni Református Kollégium tanítóképzőjének és a debreceni Egyetemen folyó tanárképzés szerepe. Nem lehet érzelmek nélkül lapozni e sorozat köteteit, amelyben olyan legendás tanáregyéniségek tűnnek elő a múltból, mint Bán Imre, aki irodalomtanárok generációit indította el a pályán, Gyires Béla matematikaprofesszor, akitől a jövő matematikatanárai nemcsak a tudományos ismereteket, hanem az emberi tartás követendő példáját is kapták. Revelációként hat Dóczy Gedeon életművének ismertetése, aki a messze földön ismert debreceni református Dóczy-intézet első igazgatója volt. Megható és felemelő érzés olvasni a balmazújvárosi idősebb és fiatalabb Varga Antal pályaképét, a fél évszázadon át Hajdúszoboszlón tanító Márton Antal életútját, megismerni a régi Hajdúböszörmény szellemi életét meghatározó Molnár István munkásságát és azoknak a művész és tudós tanároknak az élettörténetét, akik a pedagógushivatás mellett más területeken is maradandót alkottak. Elég, ha utalunk Király Jenő festőművészre, aki Hajdúböszörményben rajztanárként működött, a szintén ott tanító Kertész László költőre, a debreceni Magyar Zoltánra, aki megalkotta a romanid nemzetközi nyelvet, a néprajzkutató Dorogi Márton püspökladányi tanítóra, és a szintén ott múzeumot alapító Rettegi Istvánné tanárnőre. A Hajdú-Bihar megyei Neveléstörténeti Egyesület időközben felvette Karácsony Sándor nevét, s az életrajzi sorozat második kötetében már az ő életrajza is olvasható.

A szerkesztő és munkatársai szándéka szerint évenként újabb kötetek jelennek meg.” (Neveléstörténet 2004. 1. évf. 3. sz. Kodolányi János Főiskola kiadványa)

A kiadványsorozat fogadtatása

Több száz szerző közreműködésével, egyre bővülő tagsággal, szerkesztőgárdával évről-évre színvonalas kiadványok láttak napvilágot. Az Egyesület tagjai felkutatták a szerzőket, a családtagokat, tanítványokat, akik hű képet adtak a korábbi nemzedékek értékeinek bemutatásával. Bel- és külföldi kapcsolatteremtő kirándulásokon sok-sok mai iskolával, mai pedagógussal ismertették meg a kiadványt. Mivel mindenkinek van nagyrabecsült tanítója, tanára, így egyre szélesebb körből születnek írások.

„Ahhoz, hogy egy újdonság megszülessen, jelesül egy kiadvány létrejöhessen, több feltételnek is teljesülnie kell. Ez évről-évre megvalósul:

- Vannak önzetlen írók, akik felkutatják az arra érdemes személyeket, és nem sajnálják az időt, fáradságot az írásra.
- Vannak szakmailag igényes, áldozatot vállaló szerkesztők, lektor, tördelő szerkesztő, akik javítják, formába öntik a beérkező írásokat.
- Vannak támogatók, akik lehetővé teszik kiadványsorozatunk megjelenését.” (Fülöp Mihály elnök)

Minden évben ünnep az októberi könyvbemutató, amit nagy érdeklődés övez. A Megyeháza Árpád-terme és a DAB Székház előadóterme felváltva ad helyt a színvonalas, műsorral egybekötött bemutatónak. Hagyományos közreműködők a debreceni Kodály Zoltán Szakközépiskola és Zeneiskola diákjai, tanárai. Tagtársaink az alkalomhoz illő versek elmondásával színesítik a programot. Ezt követően veszik kézbe a legújabb kiadványt az egyesületi tagok, a szerzők és a támogatók.

Debrecen Megyei Ház 2017. *Fotó: Tar József*

DAB székház 2018. *Fotó: Tar József*

Sok-sok méltatást, elismerést kapunk a kötet színvonaláért. Ezekből idézünk néhányat:

- ✚ 2003-ben az Országos Széchenyi Könyvtár sorozatunknak nemzetközi azonosító számot adott, ezzel is emelve annak rangosságát.
- ✚ **2015-ben 33/2015. (X. 2.) MÉBH határozat a Pedagógusok Arcképcsarnoka gyűjteményes kiadványsorozat köteteit a megyei értéktár kulturális kategóriájába emelte.**

Indokolás: „A sorozat eddig megjelent 13 kötete több mint 1550 pedagógus szakmai életútját mutatja be. A könyvekben számtalan köztisztelőben álló pedagógus élete kerül az olvasó elé, legyen az óvodapedagógus, vagy egyetemi tanár, függetlenül attól, hogy munkásságát a legkisebb faluban, vagy városban fejtette ki. Az életutak bemutatásában, a pedagógusi pályák méltatásában közreműködtek egykori tanítványok, munkatársak, valamint családtagok is.”

- ✚ „A Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület minden évben megjelenteti az életrajzi kötetet az élők sorából már eltávozott pedagógusok életpályájának bemutatásával. Az életrajzgyűjtemény fokozatosan bővül, egyre nagyobb hatósugarú körben ismerteti meg megyénk, régiónk, hazánk, néhány éve már a határon túli magyar települések arra érdemes pedagógusainak életútját.” (dr. G. A.)
- ✚ „A kiadványsorozat legnagyobb értéke abban rejlik, hogy az életrajzok nagyobb hányada azoknak az áldozatos életű pedagógusoknak állít emléket, akikről eddig és más helyen nem írtak,

a szerzők értékmentő munkája emelte ki őket a feledésből, s keres számukra helyet a magyar oktatás panteonjában.”

(K. G-né dr.)

- ✚ „Tegnap megérkezett a könyv. Nagyon szépen köszönöm. Szép külsejű, áttekinthető, esztétikus az elrendezés. Tegnap estig azt böngésztem! Jó volt az ismerősökre rátalálni, ismeretleneket felfedezni.” (M.E.)
- ✚ „Összetartó, okos, hivatásszerető pedagógusok alkotják az egyesület tagságát. Megragadt bennünk a kifüggesztett találó jelmondat. »Az emlékezet értéket ment!« Példanélküli, hogy már a 17. „súlyos” kötetet jelentettétek meg. Gratulálunk. A forrás kiapadhatatlan. Én kutató (helyismereti) könyvtárosként már kigyűjtöttem a Szabolcs-Szatmár Bereg megyei vonatkozásokat. Szívesen küldök továbbra is anyagokat.” (Sz. M.)
- ✚ „Most éjszaka három órán át az Önök honlapját olvastam. Meg is találtam volt osztályfőnökeimnek a Gaál házaspárnak az élet-történetét. A könyv KITŰNŐ, megtisztelő, ha bekerülhet az édesanyám.” (H. Lóránd)
- ✚ „Örülök annak, hogy ebben a színvonalas és szép műben állítottak emléket édesanyámnak. Tudom, hogy nagyon sok lelkes embernek van ebben kitartó munkája. Ez a maradandó mű több mint egy emlék, mert az emlékek megfakulnak, de lapozgatva hiteles életutakat ismerhetünk meg, és a fényképeket nézegetve még jobban el tudjuk képzelni őket.” (T. A-né)
- ✚ „Maradandót alkottok folyamatosan. A kötet megjelenésében (fedlap, papírminőség) és tartalmában is csodálatos, örülök, hogy veletek dolgozhatok. (A. A.)
- ✚ „A Pedagógusok arcképcsarnoka kötet nagyszerű. Emléket állít a szakma neves és névtelen hőseinek, akik életüket, tudásukat a közjónak, az ifjúság nevelésének áldozták és munkájukat, sokszor a legnagyobb nehézségek közepette is kiválóan végezték. Végiglapoztam, sokukat ismertem, tiszteltem (pl. Dombrowszky József, Durkó Mátyás, Kettesy Aladár, Rábold Gábor, Soó Rezső,

Kiss Tihamér). Egyik-másik cikk kifejezett szakmatörténeti remekmű” (S. T. Budapest)

✚ „Nemes és értékmentő feladatra vállalkozott a Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület: minden évben megjelenteti a Pedagógusok arcképcsarnoka című életrajzi kötetet az élők sorából már eltávozott pedagógusok életpályájának bemutatásával. Az eredetileg megyei hatókörűnek indult életrajzgyűjtemény fokozatosan bővül – így váltunk részeseivé mi, szarvasiak is ennek az értékmegőrző törekvésnek. A felkérésnek eleget téve vállaltuk, hogy a városunkban élt és munkálkodott pedagógusok életrajzeit kezdjük gyűjteni, megírni, abból a célból, hogy próbáljuk kimenteni a feledés homályából azokat a volt pályatársainkat, akik egész életükben a nevelés-oktatás nemes ügyét szolgálták, s felszínre hozzuk áldozatos munkásságuk értékeit, erényeit. Meggyőződésünk, hogy emlékezetüket át kell mentenünk a jövő számára példaként és okulásul.” (K. M-né)

✚ „Számomra igazak Kosztolányi sorai: »Volt emberek. Ha nincsenek is, vannak még. Csodák. Nem téve semmit, nem akarva semmit, hatnak tovább.«

Ennek felfedezése, az értékek mentése nagy érdeme az Egyesületnek. Ilyen nagy létszámban, széles körben ápolni a pedagógusok emlékét, tovább éltetni a mintát nagy cselekedet, ez a könyv már valóban a pedagógusok panteonja.” (K. K. Budapest)

✚ „(...) Mély benyomást gyakorolt rám új kötetük magas színvonala. Továbbá az a tiszteletre méltó szándék, ahogy környezetük jeles pedagógus személyiségeinek emlékét őrzik, és továbbadják a következő generációknak. (...) Tetszett a feszes, mértékkel alkalmazott képanyag és a sok-sok gyönyörű idézet is. Emellett a könyv praktikus, jól áttekinthető, szó mi szó: jó kézbe venni.”

(dr. G. L-né Győr)

✚ „(...) Erénye ennek a kiadványnak, hogy korban, területi megoszlásban, az életút során végzett tevékenységben is színes, sokféle a nevelők személye. Ettől lett olvasmányos a kötet, ettől lett

érdekes a benne lévők sorsának szemlélése, mert korrajzok tárulnak fel előttünk a magyar történelemből. Azt is mondhatnánk, már-már pótolhatatlan a kiadvány ebből a szempontból.” (CS.T.J.)

✚ „Tartalmas, olvasmányos, örülök, hogy határon túliak is szerepelnek benne. Meglepett, hogy folyamatosan megjelenik, és megkaphattam a 17. kötetet is. Ez még jobb, mint a korábbiak, bár a könyv súlya miatt nehéz kezelni. Lehet-e hozzájutni a korábbi példányokhoz, szívesen elhelyezném őket a könyvtárunkban. Gratulálok a szerkesztőknek, tudok újra küldeni életrajzokat. Kérem, fogadják be!” (G. Gy. Kolozsvár)

✚ „Köszönöm, hogy hozzájuthattam a Pedagógusok arcképcsarnoka kiadványhoz. Elismerésemet fejezem ki mindazoknak, akik ezt a nemes kezdeményezést továbbviszik. Jó látni, hogy milyen sok helyről érkeznek az alapanyagok, még a századokkal előttünk élőkrol is tudnak hiteles anyagot és fényképeket felkutatni. Külsőre is tetszetős, a szerkesztés is dicséretes, és mindezt elmondásuk szerint önkéntes munkában végzik. Gratulálok és kívánok sok erőt, egészséget a folytatáshoz.” (R. M. Pécs)

✚ „A Pedagógusok arcképcsarnoka című gyűjtemény ezzel a 2015. évi kötettel 1650 pedagógus pályaképét örökítette már meg az utókor számára – ez értékmentés a javából, egy kincsestár, melyből a jelen pedagógustársadalom, az utókor profitálhat.” (...) „A DAB székházának előcsarnokában több száz könyv talált gazdára, elhintve ezzel az ország különböző pontjára azoknak a pedagógusoknak az emlékét, akiket a megtartó emlékezet tart közöttünk.” (V. J.)

✚ „A nyelvhelyesség felüdít, az olvasmányosság magával ragad ebben a kötetben is. A pedagógiai tanulságok további elemzésre készítetnek. (...) A kötetek jelentősége rejlik abban is, hogy mi, pedagógusok, csak akkor remélhetjük mások megbecsülését, ha megbecsüljük egymást, elődeinket, pályatársainkat.” (T. T.)

Az emlékezet értéket ment

Négy nemzedék jeles pedagógusainak emlékét őrzi a kiadványsorozat. Az egyéni életutak bemutatása egyben társadalmi körképet is ad az elmúlt két évszázadról.

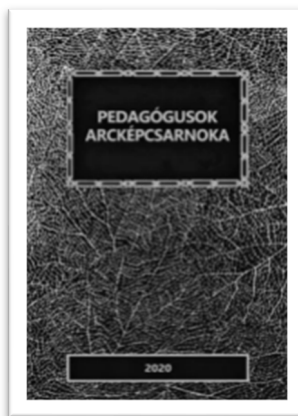
„Ha térképre vetítenénk a munkahelyeket, alig maradna ki Nagy-Magyarország valamelyik térsége határon innen és túl. Pozsonytól Pécsig, Csíkszeredától Kőszegig sorakoznak a kisebb-nagyobb iskolák, felidézett pedagógus elődeink működésének színterei.” *(B-né dr. Zsoldos J.)*

Mit adhat a krétaporos levegőjű, olajos padlós tanteremben oktató tanyasi tanító vagy óvónő emléke a mai okostáblás iskolák pedagógusainak? A pályahűség, a gyermekszeretet, a családi nevelés jótékony kiegészítése példa lehet ma is.

Mit adhat a szaktanárok, egyetemi oktatók, professzorok emlékének felidézése a mai kor embereinek? Utat mutatnak arra, hogy minden helyzetben meg lehet és meg kell találni az előre vivőt, az emberi értékeket és követni azokat.

Ma is érvényes Galgóczi Erzsébet gondolata: „A tanításban nem az a legtöbb, hogy az ember azt a tudást, amit évtizedes elméleti és gyakorlati munkával megszerzett, továbbadja, hanem... az ember önmagát adja tovább. A személyiségét. A példát!”

Hitünk szerint a Pedagógusok arcképcsarnoka kiadvány neveléstörténeti tudományos kutatások forrása lehet. Dr. Hankiss János professzor véleménye szerint: „Nagy öröm, hogy van egy hely az országban, ahol a kultúra és a nevelés igazi hőseire emlékeznek: elégtétel, hogy így megmaradnak a jövő számára is.”

Az arcképcsarnok 19 termébe lépve immár 2157 kiváló pedagógus életútját, munkásságát ismerheti meg az utókor. A sorozat első 5 kötetét **Ungvári János** szerkesztette, a nyomdai tördelést is ő végezte. Ezt követően **Nyirkos Tibor, dr. Gerencsér Attila, Szikszainé dr. Nagy Irma, majd Baloghné dr. Zsoldos Julianna** végezte a precíz szerkesztői munkát. Őket mindvégig korrektorok segítették. Ebbe a munkába kezdetektől bekapcsolódott **dr. Gerencsér Attila, Kálmán Antalné** és **dr. Kornya László**. Lektorként **Korompai Gáborné dr.,** technikai szerkesztőként **Csermely László** és **Janóczki József** végzett önkéntes, elismerésre méltó tevékenységet. Több mint 100 fős az a lelkes szerzői gárda, akik egy vagy több (az ötven feletti sem ritka) arcképvázlat megírására vállalkoztak.

Kapcsolatok, jeles események, rendezvények

Az Egyesület alapszabályának megfelelően fontos feladat a Pedagógusok arcképcsarnoka kiadvány megjelenítése mellett a névadó emlékének ápolása is. Karácsony Sándor műveinek megismerése, elemzése, a neveléstörténeti értékelések kutatása több intézménnyel, szervezettel alakított ki rendszeres és tartalmas kapcsolatot. Hat neves előadó tartott már előadást tagságunk előtt névadónk munkásságáról. Kölcsönösen bekapcsolódunk a Debreceni Akadémiai Bizottság, a Debreceni Egyetem, a Földesi Karácsony Sándor Művelődési Társaság, a Magyar Pedagógiai Társaság rendezvényeibe. A Debreceni Egyetem és több város kiadványaiban megjelentek már cikkeink Egyesületünkről, névadónkról, a Pedagógusok arcképcsarnoka éppen aktuális kötetéről. Minden év őszén részt veszünk Földesen, a Karácsony Sándor emlékéért felidéző konferencián, valamint Kabán, a Sári Gusztáv emléknapon. Koszorú elhelyezésével tisztelgünk a két jeles pedagógusra emlékezve.

Karácsony Sándorra emlékező konferencia. Földes, 2018.
(középen Karácsony Erzsébet) *Fotó: Péter Imre*

Sári Gusztáv sírjánál. Kaba, 2014. *Fotó: Tar József*

Fülöp Mihály vezetésével tovább tágult a horizont. Elnökként kiemelt vezetői feladatának tekintette a hagyományok követése mellett a könyvkiadás biztonságos feltételeinek megteremtését. Gondos tervezéssel, éves munkaterv készítésével adott rendszert a vezetőség irányító tevékenységének.

Csiha László-emlékülés. Hajdúböszörmény, 2018.

A könyvkiadás anyagi és erkölcsi támogatása révén is sok önkormányzattal, intézménnyel, civil szervezettel van élő kapcsolata az Egyesületnek. A Hajdú-Bihar Megyei és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzatok, a két megyei jogú város és a térségből további 19 városi, községi önkormányzat és sok magánszemély nyújt segítséget a működéshez. Farkas Jánosné odafigyelő munkája eredményeként pályázati források is bővítik a működési kiadásokat.

Egyesületi tagjaink és az érdeklődők tájékoztatását szolgálja a Hírlevél és a helyi sajtóorgánumban megjelenő tudósítások. A széleskörű ismeretterjesztést segíti az Egyesület honlapja. (www.kspe.hu)

Tiszacsege, 2015.

Hagyománnyá vált a kapcsolatteremtést célzó közös utazás, így már hazai, felvidéki, erdélyi és délvidéki iskolákkal ismerkedhettek meg az egyesületi tagok. Több erdélyi, felvidéki iskolához könyvadományokat juttatott el a tagság, segítve a magyar tannyelvű oktatást.

Fülek (Szlovákia), 2017.

A tapasztalatokat így értékelték tagtársaink:

- ✚ (...) „a meglátogatott iskolák infrastrukturális adottságai, nevelőtestületi összetétele, képzési profilja, szervezeti kultúrája természetesen eltérő, ám jól érzékelhető közös vonásokat is hordoznak. Utóbbiak közül feltétlenül említést és elismerést érdemelnek a következő tényezők:
 - az igazgatók mélyen elkötelezettek intézményük múltját, jelenét és jövőjét tekintve mind pedagógiai szakmai szempontból, mind emberi vonásaikat, beállítódásukat illetően; esetükben a „tanuló-központúság” nem üres szlogen, hanem tudatosan vállalt és képviselt alapállás;
 - az iskolák sok évtizedes, esetenként évszázados múltja olyan hagyományrendszert hozott létre, amelyet ma is tudatosan ápolnak, büszkéek az elődök eredményeire és ezt a folyosókon elhelyezett korabeli festmények, fotók éppúgy bizonyítják, mint az évente ismétlődő hagyományerősítő rendezvények vagy az a tény, hogy a mai pedagógusaik között nem kevesen vannak, akik „alma materükbe” tértek vissza a tanári hivatás gyakorlására;
 - ugyancsak a hagyományok átörökítését szolgálják azok a civil szerveződések (öregdiákok köre, alapítványok stb.), amelyek célrendszerében az iskolához való kötődés erősítése mellett a mai fiatalok teljesítménye elismerésének, díjazásának szándéka, az iskola által képviselt értékek folytonosságának érvényesítése jelenik meg;
 - Az egykori pedagógusaikról történő megemlékezés publikálásával ezek az intézmények is hozzájárulnak az arcképcsarnok gyarapításához, vagyis a látogatások maradéktalanul elérték céljukat.” (Dr. Cs. Nagy Gábor)

Eger, 2018.

„Tapasztalatunk, hogy a meglátogatott iskolákban mindenütt kedves fogadtatásban volt részünk. A legtöbb intézményben már ismerték értékmentő tevékenységünket, és minden esetben fontosnak és dicséretesnek tartották. Ottlétünk alkalmával az iskolák igazgatói fogadtak, s örömmel mutatták be az intézményeiket. Büszkélkedtek az iskola „dicsőség tablójával” /Eger, Szilágyi E. G./, bemutatták az iskolájukra jellemző oktatási struktúrát. Így bepillantást nyerhettünk az ott folyó oktatási-nevelési folyamatba. Az csak tetézte a pedagógusi büszkeségünket, hogy a kalauzunk, az iskola igazgatója hajdani tanítványunk volt, vagy volt diákként iskolai élményeinket idézhettük fel /Eger, Miskolc/. Természetesen az életrajzírásba való bekapcsolódás lett a legmaradandóbb számunkra. A kellemes időben utunkat színesítette az Egri Székesegyház és az egri, diósgyőri vár

meglátogatása, valamint a Bükkben a Sebesvíz Panzió környéki séta.” (Fülöp Mihály)

Sebesvíz 2018.

Gyulafehérvár 2019.

„Bárhol jártunk belföldi vagy külhoni iskolában az előzetes szervezésnek megfelelően, még az érettségi időpont idejében (pl. Békéscsaba) is kedvesen, érdeklődve fogadtak bennünket. Mindenütt rögtön felvetődött a gondolat, hogy több olyan kollégájuk is volt, akiről érdemes lenne megemlékezni. A győriekkel, szarvasiakkal tartós kapcsolat alakult ki. Emlékezetes kirándulás a rozsnyói. A kedves fogadtatás mellett előadták az iskola tanulói az 1956-os forradalomról megemlékező műsorukat, városnéző sétára vittek minket. (...) 2015 őszén, a Beregszászi Főiskolára látogattunk. Érdeklődve fogadtak bennünket, értékelték a munkánkat, bemutatták az egyes karok munkáját, s beszéltek arról, hogy az akkor még Nyíregyházi Főiskola tanárai mennyi munkát fektettek be, hogy beindulhasson ott is az oktatás, s mennyien bekapcsolódtak abba. (...)

Kolozsvár, 2018.

A felvidéki és az erdélyi látogatások tapasztalata, hogy sokszor nem a legfényesebb körülmények között működnek a magyar

iskolák, de láthattuk az áldozatkész munkát is a magyar nyelv megmaradásáért. Kolozsvárról sok arcképvázlatot kaptunk. A tapasztalatom alapján azt mondhatom, hogy a meglátogatott helyekkel, ha élő kapcsolat van, akkor a lelkesedés is élő marad.”
(*Raffay Zoltánné*)

Salgótarján 2017.

- ✚ Kapcsolatunk kölcsönös látoga tásokban és kiadványainkban való kölcsönös együttműködésen alapul. A Magyar Pedagógiai Társaság Nógrádi Tagozata az elmúlt években közel száz kolléga tevékenységét mutatta be öt kötetében. A Pedagógusok arcképcsarnoka kiadványsorozatban 12 nógrádi kollégának állítottunk emléket.” (*Szabó Istvánné*)
- ✚ „Nyugdíjas pedagógusként mindig nagy érdeklődéssel tekintek az iskolák életébe. Én azt az oldalát emelném ki kapcsolat-teremtő útjainknak, amely Egyesületünk életére pozitív, lelkesítő hatással volt. Több, nagy múltú erdélyi és felvidéki iskolában

jártunk. Meghallgatva az akár több évszázados történelmüket, megható volt küzdelmüket látni a magyar nyelvű oktatásért.

Könyvajándékunk a szamosújvári iskolának. 2018.

Például a rozsnyói Magyar Tannyelvű Alapfokú Iskolában, a nagyváradi Ady Líceumban, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban, a kolozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceumban. A pedagógusok műhelymunkája is gyakran csodálattal töltött el bennünket. Például a karcagi Szentannai Sámuel Szakközépiskolában jól szervezett mezőgazdasági gyakorlati oktatást, a mátészalkai Esze Tamás Gimnáziumban kiváló természettudományos laboratóriumot, a salgótarjáni óvodában remek sporteszközöket láttunk. A rozsnyói iskolai ünnepség az 1956-os forradalomról, szintén emlékezetes volt. A nevelők kreativitásának is szép példáival találkoztunk például a szamosújvári Kemény Zsigmond Elméleti Líceumban a közösségi nevelést segítő folyosón elhelyezett kiállításokkal. Az iskolatörténethez kapcsolódó szakmatörténeti kiállítások is érdekesek voltak Karcagon a mezőgazdasági eszközökről, Békéscsabán a szatócsboltról. Mindezek

sok éves, szorgalmas gyűjtőmunka eredményei. Úgy vélem, bár a korok és a technikák változnak, de a pedagógusok személyiségének varázsa változatlan. A ma értékeinek megtapasztalása, felfedezése feltétlenül a múlt értékeinek megbecsülésére nevel bennünket is. »Kitűnővé egy szerencsés perc által válhatunk, hasznos emberré fáradtságos évek tesznek.« /Báró Kemény Zsigmond/

Egyesületünk 25 évi munkája, remélem, hasznossá teszi fáradozásainkat.” (Dr. Harkányi Károlyné)

Karcag, 2017.

A tagszervezetek közreműködésével több városban, helyi könyvbemutatókon ismerhették meg az érdeklődők a kiadványsorozatunkban megjelent életutakat, emlékezhetek városuk egykori jeles pedagógusaira. Személyes emlékezések is elhangzottak, régi fotókat is bemutatottak pl. Salgótarjánban, Püspökladányban, Kabán, Nádudvaron, Berettyóújfaluban, Karcagon, Nyíregyházán, Balmazújvárosban.

Szabadka, 2017.

„Az eddig megjelent Pedagógusok Arcképcsarnoka kiadvány kötetekben közel száz balmazújvárosi pedagógus munkájáról jelent meg arcképvázlat. Rájuk emlékeztünk 2019. november 14-én Balmazújvároson, akik itt születtek, itt éltek, és a város felnövekvő nemzedékének nevelését szívügyüknek tekintették. Az emlékülésen részt vettek az Egyesület vezetői és tagjai, a város pedagógusai, a volt kollégák és hozzátartozók. Az emblemikus Veres Péter-vers, amely a rendezvényen elsőként hangzott el Nagy Alexandra, a helyi középiskola tanulójának előadásában, sok-sok itt élő pedagógus hitvallását, elköteleződését fogalmazta meg. »Én nem mehetek el innen.« Ezek a pedagógusok a legnehezebb időkben sem adták fel, akkor is azon fáradoztak, hogy »ide kell hozni a nagyvilágot...« Korábban az Egyesület és a város vezetőivel együttműködve Csige József középiskolai

igazgató, volt országgyűlési képviselő, valamint Kalmár Zoltán igazgató munkásságát idéztük fel emlékülésen.” (Szabó Lászlóné)

Zemplén, 2013.

„Kedves egykori középiskolai tanárom, irodalmi felolvasóköri tagtársam és az utóbbi években tiszteletre méltó barátunk Halász Ferenc utódja lettem az Egyesületben. Halála után nem sokkal megrendeztük Nyeső Ferencné tagtársammal a Halász Ferenc Emlékülést városunkban. Jelentős eseménynek számított ez akkor. Mindenki, aki ismerte őt, és ha kértük a segítségét az Emlékülés szervezéséhez, készséggel segített, hiszen köztiszteltben álló emberről volt szó! Sok hajdúszoboszlói pedagógus volt személyes résztvevője ennek az ünnepi, kegyeletteljes eseménynek.” (Németné Dávid Irén)

A kibővített elnökség. Debrecen, 2015.

A Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület népszerűségét és elismertségét jelzi a taglétszám növekedése is: a jelenlegi regisztrált taglétszám 215 fő, az ország minden térségéből vannak együttműködő társak. Tagságunk kb. 70-30%-os arányban nyugdíjas, ill. aktív. Vidéki tagszervezeteink segítik tagjaink informálását, helyi feladatokba való bekapcsolásukat. **Az elnöki feladatokat Ungvári Jánost követve Papp Gézánné látta el. 2010 óta az Egyesület elnöke Fülöp Mihály. Munkáját két elnökhelyettes, dr. Gerencsér Attila és Kálmán Antalné segíti.**

Az elnökség tagjai: Farkas Jánosné, dr. Harkányi Károlyné, Kovács András, Nyirkos Tibor, Raffay Zoltánné és Szabó Lászlóné.

Tagszervezeti vezetők: Gyula Ferencné, Kovács András, Lengyel Istvánné, Lövei Ilona, Nagyné Lengyel Erika, Németné Dávid Irén, Raffay Zoltánné, Szabó Lászlóné.

Az Ellenőrző Bizottság elnöke Papp Gézáné, tagjai Nagyné Lengyel Erika és Oláh Imréné.

A jeles évfordulókra külön emlékkötetek készültek. A 10. évfordulóra **Visszapillantás** címmel az Egyesület addigi történetét bemutató kiadvány látott napvilágot. A 20. évfordulóra készült egy kiadvány a **Ki kicsoda a Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesületben – Értékmentők** címmel, azzal a céllal, hogy megismerhessék azt a 36 élő vagy a közelmúltban elhunyt személyt, akik közreműködői az egyesületi szervező munkának, az országosan is egyedülálló kiadványsorozat írásának,

szerkesztésének. Ekkor elismerő oklevelek átadására is sor került a legrégbben közreműködő tagtársak részére.

Az önkéntes munka megbecsülését, a támogatók elismerését célozza a **Karácsony Sándor emlékérem és oklevél** alapítása, amit évente 2 személy vagy szervezet kaphat meg a köszönet jeleként. Az elismerések átadása ünnepélyes keretek között történik. Ezekben az eseményeken tagságunk és vendégek is jelen vannak, fotók, újságcikkek is megőrkítik azokat az utókor számára.

Minden év decemberében baráti összejövetelen mond köszönetet Fülöp Mihály elnök az önkéntes munkát végzőknek, az elnökségi, szerkesztőségi tagoknak és a tagszervezet vezetőinek.

Pálma Étterem 2016.

Összegzés:

2021 jubileumi év, hiszen 25 éve működik az a szervezet, amely a Pedagógusok arcképcsarnoka kiadványsorozat 20. kötetét jelenteti meg. A 20. kötet készítése egybeesik alapító elnökünk emlékének ápolásával.

Jeles év a 2021 azért is, mert 130 éve született névadónk, Karácsony Sándor. A mai kor pedagógusainak is szólnak, örök érvényűek Karácsony Sándor gondolatai:

A nevelés „két emberi lélek közös funkciója: a nevelőké és a növendékeké.”

„Ha modern pedagógusok akarunk lenni, meg kell fejtenünk az eddig még megfejthetetlen talányt, ismernünk kell a megértés titkát.”

Az önzetlen közreműködők és támogatók segítségével folytatódjon és érjen meg sok-sok évet ez a nemes értékmegőrző és értékátadó tevékenység!

Források:

Az Egyesület korábbi kiadványai:

- Visszapillantás. 2005.
- 125 éve született Karácsony Sándor, egyesületünk névadója. 2016.
- Értékmentők. 2016.
- A Pedagógusok arcképcsarnoka könyvsorozat előszavai. 2019.

A fotókat az elnökség tagjai készítették, azok megtalálhatók az Egyesület archívumában.

Összeállította:

KÁLMÁN ANTALNÉ
elnökhelyettes

TUDÓS TANÁRA VOLT NEMZETÜNKNEK

Karácsony Sándor születésnapjára

Kortársai és tanítványai visszaemlékezései szerint különös képessége volt a más emberekhez való viszonyulásra, amely minden formájában a nevelés volt. Tudós tanára lett nemzetének, akinél háború, béke, irodalom, zene, tanulás, tanítás neveléssé nemesült.

A Gellért Sándor erdélyi költő által nagyhírű professzornak nevezett dr. Karácsony Sándor **Földesen 1891. január 10-én született.** A kuriális nemesi hagyományokkal rendelkező

szülőfalujában a református népiskolában ismerkedett meg a helyi kis autonómiák demokráciájának erejével. 1902-től a debreceni Református Kollégiumban tanult, ahol kitüntetéssel érettségizett. Egyéves önkéntes katonai szolgálata után a budapesti és genfi egyetem hallgatója lett. Az első világháború 1914. novemberi kelet-galiciai frontján tartalékos hadnagyként felderítés közben súlyosan megsebesült, ezért élete végéig két bottal járt. Ennek ellenére elszánt-sággal és erős akarattal hadirokkantként végezte el iskoláit és gyakorló tanárként egy grazi katonaiskolában kezdte el tanári pályáját. 1919-től nyolc évig a józsefvárosi **Zrínyi Miklós Gimnázium tanára.** Pedagógiai tevékenységének forradalmi újszerűségéről tanúskodik az a tény, hogy 1919-20-ban **Földesen kísérleti parasztgimnáziumot szervezett.** Kéthónapos intenzív tanítási munka eredményeként a helyi parasztyerekek sikeresen vizsgáztak a gimnázium első osztályos anyagából. 1927-től a **Tudományos Akadémia etimológiai szótári bizottságának munkatársa.** Tanári munkája mellett tíz

évig szerkesztette az Erő című diák folyóiratot és a Keresztyén Ifjúsági Egyesület vezetőjeként annak Világszövetségében is tevékenykedett.

1929 májusában a **debreceni Tisza István Tudományegyetem bölcsészettudományi karán három doktorátust szerzett, a filozófia, pedagógia és a magyar nyelvészet doktorává avatták.** Ugyanott 1934-ben pedagógiából magántanári habilitációt is szerzett. 1942-ig **az egyetem magántanára, majd nyilvános rendes tanár, a pedagógia professzora.** A két világháború között vezető tisztségeket töltött be több egyházi és világi intézményben.

Nyolc évig a **Magyar Cserkész**

Szövetség országos társelnöke. Közéleti tevékenységében dr. Karácsony Sándor ökümenikus szemléletű tudós volt, aki aggódott a magyarságért, a magyar népért, a békés egymás mellett élést hangsúlyozta a nemzetben belül és a népek között is. A nevelés, a történelem, a társadalomtudomány, a magyar nyelv és irodalom, a lélektan nagy szellemi tudósaként számos tudományos és szépirodalmi könyvet, tanulmányt, vitacikket tett olvasói asztalára. Írásos életművéből legjelentősebb tíz kötetes könyvsorozata, amely **A neveléstudomány társalélektani alapjai** összefoglaló címmel jelent meg. A világháború után 1945 őszétől a koalíciós időszakban jelentős közéleti szerepeket is vállalt. Az **Országos Szabadművelődési Tanács elnöke, az Új Szántás című szabadművelődési folyóirat főszerkesztője** lett. A fordulat évétől azonban kimarad a közéletből. 1948 őszén a kulturális diktatúrára törő hatalom szétveri a szabadművelődés szervezeteit. Karácsony Sándort 1950-ben az

egyetemi tanszékéről is nyugdíjba kényszerítették, majd nyugdíját is megvonták. Testben és lélekben is megtörte a belső száműzetés, 61 évesen 1952. február 23-án elhunyt.

Dr. Karácsony Sándor életében a funkciókat nem kereste, az mindig csak munkalehetőség volt számára. Ezekben csak addig vállalt munkát, amíg jó lelkiismerettel vállalhatta a felelősséget az ott folyó munkákért.

Péter Imre Karácsony Sándor két lányával, Erzsébettel és Máriával Földes nagy szülőtte – akinek munkássága a Földes nagyközségi és Hajdú-Bihar megyei Értéktár Bizottság javaslatai alapján remélhetően rövidesen bekerül a **Magyar Értéktárba** –, egész életében a magyar nemzetért dolgozott.

PÉTER IMRE,
a Földesi Karácsony Sándor Művelődési Társaság elnöke

**Ungvári Imre: Mesél a Nagyerdő!
(unokabátyám, Ungvári János emlékére)**

*A Nagyerdőn jártam, és a fák szép levelei titkot susogtak nekem,
Hallgattam csendesen őket, míg ott az erdő útjain magányosan mentem.
Halkan beszéltek hozzám azok a szép fák, meg a bokrok,
Figyelj rám, szóltak, mert én most neked egy szép mesét mondom!*

*Régi időről beszéltek nekem a fák, mesét mondtak egy emberről,
Aki életében az igazságért küzdött, és tanúságot tett tisztességből!
Élt, küzdött, de nemcsak magáért, igyekezett ahogy csak tudott,
Nagyon sokszor a szerencséjéért meg köszönetet is mondott!*

*Hol volt hol nem volt, volt köztünk egy kivételes ember,
Élte az életét, sokat megpróbált és itthagyt minket egyszer!
Megküzdött a sorsával, de soha másoknak nem ártott,
Olyan szerény volt, olyan emberséges, még eszméket sem váltott!*

*Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember!
Nyugodtan élte életét és közülünk olyan csendben ment el.
Szorgos volt szerette az övéit, és értük sokat küzdött,
Szerette embertársait, és tőlük semmit el nem vett, ő nem így gyűjtött!*

*Dolgos ember volt, munkával telt az élete, bele is fáradt azért néha,
Úgy igyekezett mindig, hogy feladatát ellássa, lehetőleg még ma.
Szeretett emberek között lenni, és szerette családját, rokonságát,
De most már őt szerettei ezután soha nem látják, hiába is várják!*

*Munkás napja után jó volt neki, ha esténként hazaért,
Otthona volt neki a lakása, és nem adta volna semmiért!
Családjáért élt, amit csak lehetett megteremtett, sokat veritékezett,
Csakis a lényeg izgatta, és feleslegeset is talán csak néha kérdezett!*

*Hol volt hol nem volt, volt egy nagyszerű ember, ő igazán élt,
Érdemtelenül, meggondolatlanul másoktól soha semmit nem kért!
De segítséget adott, ha más rászorult, háláját sem kérte érte,
A humanizmus eszméjét mindig is vallotta, ezt gondolta, és védte!*

**De eljött a végzete, mint mindenki másnak is, hosszú útra tőlünk elment,
Elment, mert emberi életünk ilyen, és egy más világba lépnie kellett!
Itt hagyta örökül utódainak mindazt, amit szeretett, itt hagyta az életet,
Hát folytasd mindazt ember, amiért megszenvedett, amit ő egyszer elkezdett!**

**Légy te is olyan, és szeresd az életet, szeresd az embert, a világot,
Élj te is úgy, amilyet még eddig az emberiség soha nem látott!
Élj szerényen, élj szorgalommal, és hajts fejet másoknak,
Hát élj úgy mint ő, és a nyugodt éjszakák meglásd meglátogatnak!**

**Most itt állunk életének emlékműve előtt, úgy szeretnénk, ha köztünk lehetne!
Szeretnénk, ha maradna velünk, és tőlünk soha el nem menne!
Szerettük mi őt, mert nekünk életével sokszor példát is adott,
Megtapasztaltuk, hogy bennünket, igaz emberként, soha el nem hagyott!**

**Egyenes gerinccel járt a világban, sok, sok ilyen ember kéne,
Talán akkor a társadalmunk a jövőjébe biztosabban nézne!
Köztünk járt, és jó lett volna mindennap látni is egymást,
De már csak hol volt, hol nem volt, és tőlünk elment a jó rokon, barát!**

**Jött a rossz sorsa, lehányatlott a teste, örök álomba szenderült,
Nem lesz már velünk sohasem, elment tőlünk, léte elmerült.
Elment tőlünk hiányát érezzük, a sors halálával bennünket is ver,
Hol volt, hol nem volt egyszer, volt köztünk egy kedves, jóra való ember!**

**Ő lesz nekünk majd ezután a szív jegét olvasztó, az enyhe tavaszi szellő,
Ő lesz, ki emlékével üzenetet hoz, mint az égen szálló göndör báránnyelű!
Velünk lesz minden csillagos éjszakánkon, így győzünk a magányon,
Velünk lesz télen, a tavaszunkon és velünk lesz a szép nyáron!**

**Emlékszünk mi rá, és majd beszélünk utódainknak róla,
Elmondjuk majd az utókornak, hogy az útját hogyan is róttá!
Ott lesz velünk minden illatos májusi orgonánkban,
Élt egy ember köztünk, de már ott van ő az örök honában!**

**Itt van előttünk az urnában, már eltűnt az arca, de míg élt a mosolyát adta,
Hozzánk a kedves szavait, nekünk nagyon is sokszor mondta.
Szép őszi estéken sokat beszélnek majd róla, és nemcsak egyszer,
Hol volt, hol nem volt, volt és velünk élt egyszer egy szelíd, vidám ember!**

***Érző emberként élt, sokszor szeretett, néha mikor kellett haragos is volt,
De már soha sem halljuk tőle mindazt, amit vallott, amiért harcolt!
De mintha látnám arcát és látnám mosolyát, kisimult most már a lelke,
Nem lesz soha ilyen ember, mint ő volt, róla már nem szól tovább a mese!***

***Az erdő meséjét most továbbadtam egy igaz emberről, az utókornak,
Ilyen a végzetünk el nem kerülhetjük, ki vagyunk téve a sorsnak!
A saját mesénkben mindig mi vagyunk a hősök, hasonló az életünk lényege,
Hol volt, hol nem volt egy igaz ember, a tiszteletet biz' nagyon megérdemelte!***

***A debreceni Nagyerdőn így ősszel olyan szépek lesznek az öreg tölgyek,
Szelíd napsütésben köztük jártam és egy mosolygós emberről beszéltek.
Mesélnek is mindazoknak, akik értik a nyelvüket, értik a lombok susogását,
Azt mondták halkán, szépen, itt alussza egy kedves ember az örök álmát!***

Debrecen, 2020. szeptember 19.

DAB székház 2018.